

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૩૬

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ભોજભગલના ચાલખા

વિષય દ- : ૬

... નીચે જઈ દેશણે. ભોળે ભગત કહે

૫૧ પસ્તાણેરે મુ. ૩.

ચાખખો ૮.

મુરખો મોહી રહ્યા મારે. તેમાં કાંઈએ નથી તારૂં. ટેક, સાત સાયર
જેની ચોકી કરતાં, ફરતુ નીર ખાર; ચાદ ચોકડીનું રાજ ચાલ્યું ગયું રાવણા
દિક પાણુરે. મુ. ૧. દુખને તો કોઈ દેખે નહી, સુખ લાગે સાર, વેળાવેળાની
છાંયડી તારી, વણગી જાશે વારે. મુ. ૨. હરિ ભજનમાં હેતજ રાખો;
સમરણ કરો સાર; ભોળે ભગત કહે રાખો રહેમાં, પ્રભુનું ભજન ખ્યારે મુ. ૩

ચાખખો ૯.

ભગતી શીશ તણું સાદુરે, આગળ વસમી વાદુ-ટેક. એક દિવસ તે આવી
ખતી, રાજ મુરખજાને માથે; કાશીએ જઈને કરવત મુકાવ્યું, હરીજનને
દાથેરે. ભગતી. ૧. સત્યને કાળે ત્રણ વેચાયા, રોહી દાસને રાણી, રશીને
વાસ્તે રાજ વેચાણો બરવાને પાણીરે. ભગતી. ૨. પહેરો પટોળાં પ્રેમનારે
તમે, શુરવીર થઈ ચાલો; ભોળે ભગત કહે ગુરૂ પ્રતાપે અમરાપર મહાલોરે ભગર.

ચાખખો ૧૦.

દુનિઆં દિવાની કહેવાશેરે, ભુડી ભાંતોમાં ભટકાસે—ટેક પાપ એનું
જ્યારે પ્રગટ થાશે ત્યારે ભુવા જતી ધેર જાશે; ધુણી ધુણી એતી ડોકજ
હૂખસે, ને લેનારો લઈ ખાશેરે. સ્વર્ગમાં નથી સુપડુંને ખાંડણી આને ઘંટી
દુધ ચોખાના તતે જમનારા તમે કેમ કરી જમશો ખંટીરે દુ. ૨ ઢોંગ
કરીને ધુતવાને આવે ત્યારે, દાથળતાવા જાશે; ક્યારે આના કામનું પાનુરે
ફરશે, અને ક્યારે પુત્રજ થાશે, દુ. ૩ કીમીઆગર કોઈ આવી મળે, ત્યારે
ધનને વાસ્તે ધાશે; ભોળે ભગત કહે ભ્રમણમાં ભમતા.ગાંઠની મૂડી સુમાશે દુ. ૪

ચાખખો ૧૧.

મુરખની ડાહી થઈ ધોળી, રહીઆમાં નહી જોયું ખોળી—ટેક ખડ
વાઢીને ભેળું કર્યુપણુ હાથનરહી કોળી; વેચ્યા ટાણેવેચાયુ નહી, પછી પીંડપડી
ખોળીરે, મુરખ ૧. જગલો થઈને આરે બેઠો, ચાચ કરી પોહોળીરે, જગલો

જાગીરથી કાંઈ આહાર મળ્યો નહીં દરીઆ

દેહી જીવે મોલ પાક્યોને તેમાં પડીઆ કોળી; વાગ્યા...

મું શુ ખાશે યોગીરે મુ. ૩. વારતાં વારે ચડનો ઝડનો, માંસ લાગ
બોળી બોળે ભગત કહે ત્રણ ચાર લાગશે, તાર તરવારને જોગીરે મુ. ૪

આખખો ૧૨

મન ચડ્યું મોટપને જાગેરે પ્રભુ એ વેળા કેમ વાળે-ટેક મહાજન
કહે અમે ધરથી કહેવાઈએ, દૂધ પાછ મીઠડાને પાળે; મોટુ થાય ત્યારે
મોકળ મૂકે, પછી કિંદરનો ડાટ વાળેરે મ. ૧ ચાર પાંચ બેસો આંગળે
ફુજે, છોકરાનાં પેટડાં જાળે; આડોશી પાડોશી છાસ લેસા આવે ત્યારે
વાલા સગાનો શોક પાળેરે મન. ૨ ખોટી દાનત તેથી ખાવા મળે નહીં,
દીકરાનું ધરેણું જાળે; સાસરે જતપને પૂછે ત્યારે એનાં માવતરનું મોં વાળેરે
મન. ૩ સોત્ર સોધે ને રૂપ સોધે, કથીરને શું જાળે; બોળે ભગત કહે
ઠાંસાકુટને, પીતળ શું કમળેરે મન. ૪

આખખો ૧૩

મૂરખે નાર કુમારજી આણી, એનું ધર કવું ધુળખાણી-ટેક પાંચ
ખાણાંની લાપશી બરડી, મળની જુઝ ધાણી; ધીના જોણીઆ દોળો નાંખ્યા,
દુધમાં રેડ્યું પાણીરે મ. ૧ વાર પરને વઢવાડ કરેને, કાંઈ કરે જાણી
જાણી; છોકરાને ગાયે છશ્વકા કરેને, ચુકીઆ લે તાણી તાણીરે મુ. ૨
ખરે બપોરે રસોઈ નિપજતે, રહે જોતી પાણી; છોકરાંને મારી સુવાંડે,
પછી જાય હોલાવવા સત જાણીરે મુ. ૩ હાલુ સીઘુ કંથ આગળ જોશે,
મરે જ્યારે જૂગ તાણી, સાંજ પડે ઘેર પોટપોત આવે, ઉપર જોતાં રીસા-
ણીરે મુ. ૪ પડીઆં પાડી આંખ આંજીને આથડે, સાસરે પીયર ન મ-
ખાણી; બોળે ભગત કહે મુર પ્રતાપે, ઉતરેલ નાર શીદ આણીરે મુ. ૪

આખખો ૧૪.

એવું દુઃખ જગતમાં જાગીરે, પડણીનાર ગિયર પાછી વળી; કાલાં કસનું
ત્યાં કાંજીને વળે, વીંછીયા લેવરાને મોં વાળી; ચણીઓ સીવડાવુ આં
સાંસો ગાયે કાપડુ કરાવે કજ્યારીરે. ૧ ધારી ન થાય તો કરે ધીંગાણાં,

.. વિના તરીયા નરનું, તનડું નાખે પ્રભાળી;

૨

નાગકને ખે ચાર્યાળી, પેટડાં નાખે બાળી; ખાવું ખાવું

જતાં ખસ્યા દે નહિ, જતાં રાખે બાલીરે એવું. ૩ એક કહે મને ગરીબા
અપાવે, એક કહે મને ઝરી; ભુતડાંની પેટે વળગે ભેગાં થઇને, ખરચ કરાવ
ખાલીરે. એવું. ૪ એતે નહીં તો સુખ ન પામે, પડે પેટમાં નાંખવી પાળી.
ભોળે ભગત કહે હરિ બળ્યા ન દે તેને ધરમાં રાખે કાણુ બાલીરે. એવું. ૫

ચાખખો ૧૫.

બકિત શુરવીરની સાચીરે લીધા પછી નહીં મેલે પાછી-ટેક મન તણે
નેણે મરચો કરીને, વઢીઆ વિશ્વાસી; મન તણે કરોધ મદ લોભ તણે,
તેણે મને દીધી ફાંશીરે. બ. ૧ શબ્દના ઝોળા જ્યારે છુટ્યા લાગ્યા, મા-
ગલે રહ્યા બડ મચી. કાયર હતા તે કંપ્યા લાગ્યા, એતો મયા નિશ્ચ ના-
શીરે. બ. ૨ સાચા હતા તે સન્મુખ ચડયાને, હરિ સંજે રહ્યા રાચી; પાંચ
પચીસથી પરા થયા, એક ઘણ રહ્યા બાશીરે. બ. ૩ કર્મના પાંસલા કાપી
નાંખ્યા, ભાઇ ઝોળખ્યા અરિનાશી; અદ્ધ સિદ્ધિને ધચ્છે નહીં, થઇ મુકિત
તેની દાસીરે. બ. ૪ તન મન ધન જોણે તુચ્છ કરી જાણ્યાં, અહોનિશ ઉ-
દાસી; ભોળે ભગત કહે બડ થયા એતો, વૈકુઠના વાશીરે. બ. ૫

ચાખખો ૧૬.

મોળુ કોઇ મરજવા માણેરે, શીશી માટે સોંધા હરિ જાણે-ટેક રણ-
ક્ષેત્રમાં રીડયું થયું, તન વેધ્યું વરેહને બાણે; સત્યને મારગે ચાલીયા તેને
વેરી વખાણેરે. મોળુ. ૧ પોતાના દેહનું પેળ્યું રોપ્યું, કોની મનમાં બધ
ન આણે; ધર્મ ધીગાણે બળી ગયા, તન તુટ્યા લગી તાણેરે. મોળુ. ૨
પ્રભુની પાસે પાખંડ નહીં ચાલે, તમે એતી લેજો ટાણે; કુદીઆ હજે તેને
ત્યાં યમ રાજ, ધાકારો લઇ ધાણેરે, મોળુ. ૩. ભોળે ભગત કહે બળન
કરીને, નર નીગળ્યા નિરવાણેરે, મોળુ. ૪.

ચાખખો ૧૭.

જો મન ચડ્યું મોટપને પેટરે. તેણે કરી સાહેબ રહ્યો છે-ટેક, અંતર

કાળપ અગ્ની છવ, કેમ તરે એતે;
જન્મ રંગ કાઢ્યો ટેટેરે, મન, ૧ માયાના મદગાં ફર ને
સીધું ગટે; હક નહાલ્યો ને આધુ હરાગનું, બોણુ, પાપનું બેટેરે, મન, ૨
જોયનમાં તુને જીવતી વાલીને, ક્યો રાતડીએરે: બોળે ભગત કહે બાવ
વિનાના. તુને ભૂધર કેમ બેટેરે, મન, ૩,

આખખો. ૧૮.

મનમાં નેકરતાં મોટાધુરે, એની કપડી ગધ પાયું—ટેક જ્યારે આળકની
જન્મ થયો, વાગીયું વધાયું; જન્મડા આવીને છવ લધ જશે, એવી વાસે
રહે પાયુંરે, મન, ૧. સેજ સિંહાસન ને ચમર ઢળે, ચોય દશ ફાગુ છાયું;
હડી ગયાને ઉજડ થયા, એની ગઢ કોઠાને પાયુરે, મન; ૨ ચાકર નોકર
આવીને સલામો ભરતા, કરતા દકરાયું; આકડાના તુર જેમ ઊડી ગયા એતો,
વીરાળીએ વાયુંરે. મન; ૩. સદ્યુર સંતને જોણે સેવ્યા, તેની ધન ધન કમાયું;
બોળે ભગત કહે વૈકુંઠ પુગ્યા, તે દેતા નગારે ધાયુરે, મન; ૪;

આખખો ૧૯.

મુરખા જન્મ ગયો તાહરેરે, બાંધ્યો તે પાપ તણો ભારો.—ટેક તો
મ સાંભળતાં નિંદ્રા આવે, હરિ રસ લાગે ખારો; અમૃત રસને અગગો ક
રીને, ક્યો વિષના વેપારોરે. મુરખા; ૧ મોહાંધ થઈને માયા ખર્યે, તેમ
સગાં કહે છે સારોરે; સાધુ દેખીને મોટું સંતાડે, એતો ધુવે ગારોરે. મુર
ખા; ૨ હમણા તારો હુકમ ચાલેછે, દેછે સહુનો ગારો; ધરમના દુત જ્યારે
ધકા દેશે, ત્યારે ઉગર્યાનો નથી આરોરે. મુરખા ૩ તણે તણનો હિસાબ
લેશે, મોહમ દેશે મારો; બોળે ભગત કહે હરિ બજ્યા વિના, કોઇ નહિ
—સખાયુ હારોરે; ૪

આખખો ૨૦.

મનવા રહેની બજનમાં બળીરે, આતો વેળા જાય છે વળી.—ટેક
જોયનના દહાડા જતા રહેશે, જે કરમાયું છે કળી; જરા આવે કાંઈ જો
૨ નહી આવે, પછી વિખાશે પળારે. મ. ૧ સંકસ્યું હશે તે સાથે નહી

કરીને વાવરજો હાથે, બાકીનું જશે વળીરે.

૨ ... ૭ મુળ વિનાનાં, ધર્મ વીણુ જશે ઢળી; આમળ ખા
ત લેને અબાગીયા, કાંઈક મૂડી લેને મળીરે. ૩ કાળતું, ફળતો કારમું :
વશે, દેહ નાંખશે ઢળી; ભોજો ભગત કહે ધર્મ રહેશે, બીજું સરવે જશે
ઢળીરે. મ. ૪

આખખો ૨૧.

મુરખો કાલની વાતું કરેરે, માથે કાળનું ચકર ફરે—ટેક, કહે કંઈકને
નહીં કરવું એવું, નિજ કર્મો નવ ડરે; વિષય વિકારમાં ફરે વલખતો,
પારકા ધરમાં મરેરે, મું ૧ સ્વાસ્થ્યમાં જીવ ચાલે ચોધારે, અસલ ધણું
ઝોઝરે; છળ છેતરને દગાળાજી કરી પારકા ધરમાં મરેરે; મું ૨ ધર્મને
માર્ગે દુકડો ન આવે, પાપનાં પગલાં ભરે; સૂમતી ગાયા સંધરી રહેશે કાં
વેરયા નારીમાં વાવરેરે; મું ૩ તેથી ચોરાશી સહી કરી જીવ, અદ્ધ થઈ
અગતરે; ભોજો ભગત કહે બજન કર્યા વિના, જુડે હાલે મરેરે, મું ૪

આખખો ૨૨.

લોખ રહ્યા રહ્યમાં વશીરે, મુરખને શીખામણુ તે કથી—ટેક, સંતની
નંદા સારી લાગે, જીવ તેમાં રહે છે મચી; પરમાર્થથી પાછો ભાગે એતો,
ત્યાંથી જીવ છે ખથીરે. લોં ૧ ધર્મનું કામ કોઈ કહેવા આવે તેના સામે
હડે બશી; રામના નામ વિના બીજું લવે તેની, જીભ કાપવી જોઈએ
ધસી, લોં ૨ વખણુ પોતાનાં વહાલાં લાગે, જીવતો, શું બોલે હથી; કા-
ઈકનું રૂકું કાને સાંભળતાં, જાણે લાગી જરહીરે. લોં ૩ મોતથી બચવા
મથો ધણું, તોય કાળે લીધો ધશા; ભોજો ભગત કહે જૂત થઈને જીવ,
ભગિયો મુત્ત પછીરે, લોં ૪

આખખો ૨૩.

પુટલને મન ખરખરો ચાશેરે, જીતી જાજી હાથથી જાશે—ટેક, કોઈ
કહ્યું નથી માનતારે પણ, કંઈ અતિસે સહેસે બલા બલાઈકું કરી લેજો,
આ રંગ જાતો રહેસેરે, મું ૧ હક નથી હાલતો હરી બખાવિના કાળ

જાણી જાશે; ચોય દસાના એક ઉપર પછા;

વિચાર કરીને વાળ્યા વિના ફળ ક્યાંથી થાશે; ભોળા -

પાના નીર પારો દહાડે, મું ૩

આખખો ૨૪.

અનુભવી દેરવોલે ભોળાને મેલી દાઓ જગતના આળા—ટેક. અનેક જન્મ થયા અડવડતાં ને કરમ લાગ્યાં કાળા; જીવને તો લઈ જાશે ભાઈ, જોડ્યા જમડાં જોડાણારે, મં ૧ જાલીયું વાળા બેઠશે ત્યાં નહીં પહોંચે. પાળા, બાલ વળા કેમ જાંતશે તેને તીખી તરવાર વાળારે, મં ૨ તેહ સરીખા ઉતરી ગયા ભાઈ તેના કાછ ટાળા; ભોળો ભગત કહે ઠીક ઠરાવો, એના અધર ઉચાળારે. મં ૩

આખખો ૨૫.

મુરખા મતી ફરી તારીરે, વિઠલને મેલ્યા વિસારી—ટેક, જન્મ થયા પહેલાં જઠરામાં, તું કહેતો પોકારી; ચોર આવ્યા પછી બુદ્ધિ લણાણી, હીરો ગયો હારીરે, મું ૧ દોલત દેખી જીવ થયો દીવાનો, અવળું જોલે અહંકારી; મહેર કર્યા વિના પછી ચંદ્રશ તું બલે ભીખારીરે. મું ૨ ભાતના ભોળા તજીને, અખાજનો થયો અહારી; ચોરી છીનાળીને, નકે નર નારીરે, મું ૩ સામો થઈ જા સદગુરુ ચરણે, લેશે તુને ઉગારી; ભોળો ભગત કહે ગુરુ પ્રતાપે, માન શીખાગણુ મારીરે, મું ૪

આખખો ૨૬.

દેખો દેહધરી દેવારે, કરી લે સંતોની સેવા—ટેક, સજન હંસના પાર પોહોઆડ્યા, પાસથી જોવા, કરગના જાંધન કાપી નાંખ્યા, ભાઈ અલેક ધણી એવારે. દેં ૧ છુતનું નોતરું માની લહી, મુકો હરિ મેવા; વખત જાય છે કસો ન વગલાં લક્ષ્મીવર લેવારે. દેખે ૨ જરણા કરી જાળવજો ભાઈ, પ્રેમ રસ પીવા; ભોળો ભગત કહે ભજજો; રામ ચરણે રહેવારે; દેખો ૩

આખખો ૨૭.

એતો અમર ફળ વેડ્યુંતે, ધણી એ પુરવની ખેડ્યું—ટેક, પાખરી

૧૫ રથ ખેતર રીડ્યું; બલે ધીમાણે બાલાં ઉડે ઉડે તરંગ-
જિહ્વું રે, એતો ૧ સંસાર સાગર મથી ગરે, માંહી મળે ન સુખ
થું; તેમાંથી કાંઈ પાર ન પામે, જમ કાગડે કુખ જળ ડાહ્યું, એતો
૨ સતગુર ચરણ નંજે સેવ્યા, તેની હરિ કરશે બેળ્યું;

આખખો ૨૮

આછે પંખીડાનો મેજોરે, બવોબવ નહી રહે બેજો; સરવે વાને સંપ
કરીને, કુસંપ પરાં મેલો; હરિ બજ્યામાં હાસલ છે, એ વિચાર ખેલોરે.
આ છે. ૧ નર તમે હવે તીરમે થયા ગણી, ગદમાં શં ડોલો, હરિ બજ્યા-
વિષ્ણુ હાથ ધણી છે, પ્રપથ્ય શું ડોજોરે, આ છે. ૨ જન્મ ધર્યો જેણે હરિ
બજ્યા નહી આખર ઉમેજો; બોલો ભગત કહે જીપડી જાશે, પતાંગ રંગ
વહેલોરે. આ છે. ૩

આખખો ૨૯

જગતમાં સં રજા માલીરે, બરાણી પાપ તણી પાલી—ટેક કામની
મળી જાણે ભગવાન મળ્યા, એવી અંતરમાં વાલી; કામની કાંઈ તારે કામ
ન આવે, સુખ જાશે આલીરે, જ. ૧ અલેક ધણીની ઝોળખ પડ્યા, એ
નહી જાય ખાલી; ભરમે થાડી જીવ જૂઝી ગયો, એને જગડા જાશે
તારે, જ. ૨ પેટ ચોળીને શુભ કપજીવ્યું, ને જીવને ધાત ધાલી; બોલો
ભગત કહે બજન કર્યા વિના, હકરાઈ છે હાલીરે. જ. ૩

આખખો ૩૦

સેજે સુતા જન જાગેરે. મુકિત હરી કને માગો—ટેક આતમ તત્વને
લીજો ઝોળખી, સુત ચરણે લાગો; અનુભવ કરી રાગ ઝોળખો, તૃષ્ણાને
ત્યાગોરે સેજે. ૧ આખખો સદગુર તણો જેને, વેદ ધણો વાગ્યો; શુદ્ધ
વિચારી સંસારીયામા, બમણાને બાગોરે, સેજે, ૨ સતગુરની સેવા કરીને,
પેરી લો પ્રેમનો વાલો; બોલો ભગત કહે હરિ બજ્યા વિના, નર જા
નાગોરે. સેજે. ૩

આખખો ૩૧

તું જાણી જગતમાં જોઈ શું, સહ્યો માવામાં મોહી—ટેક ખાધું પીધું

ને ખેલ કર્યા, વળી દાલી કરી દકરા; તોય ભગણા તારી બે.
 મીત્ર મીમાં. પરાંધ. ૧ સન અમુલ્ય ગાંડ ગળ્યું છે તે ખુદેલું.
 મિત્ર. આરે જન્મ તારો એજે ગયો, સ્મરણ કર્યું નહીં સોધરે. ૨ ગા.
 બાળ્યું મીડમાં, નર નિપજમાં કાંધ તોય; બોળે ભગત કહે હરી ભજ્યા
 વિના, કામી ન ગયા કાય તું. ૩

આખખો ૩૨.

મુરખને કહ પેરે સમજાવુરે નિશ્ચે નરકમાં જાવુ—ટેક સવળું કહે-
 તાં અવળું લાગે કહીને મદૈ થવું; વાદ કરીને વદવાડ કરે, અત્રત તણ
 વિખ પાવુરે. મું ૧ ખાટકી વાડે ઘેટા ચાલ્યો જાય, મહાજન જાણે મૂ-
 કાવું અપ્રીય સંવાદો અવળો ચાલે, તેને ઉધે માથે ટંગાળવુંરે. મું ૨
 સનેપાતનો ચાળો થયો તેને ઝાઝું ઓસડ શું ખાવું; બોળેભકત કહે પ્ર-
 ગટ પારખું પીતળમાં શું તાંવુંરે, મું ૩

આખખો ૩૩.

મુરખો મોહને ઘોડે ચડે, માથે કાળ નગારાં ગરગડે—ટેક હરીજન
 હાય તેની હારી કરે, જીવ અવળુ જોલી લડે; એકલો હોય ત્યારે અપ્રી-
 ગીઓ, નવમ્મહની ગોડ નડેરે, મું ૧ પરત્રીયા શું પ્રીત કરે, એવો મનમાં
 ઘાટ ઘડે; ભોગ દેખી જીવ ભગ્યાયો, જેમ પતાંગ દીપકમાં પડેરે;
 મું ૨ તણ અવસ્થા થઈ નરકમાં, પછી કાળે લીધા કડે; બોળે ભકત
 કહે ભજન કર્યા વિના જમના જોડા જડેરે મું ૨

આખખો ૩૪.

મન તું હજી શીખામણ માન, એક દીન જાવું છે સમશાન—ટેક
 આખખો મોક્ષશી અવતાર ધરીને ખરી ભોગવી ખાણ; એ તારો અવગુણ ધ-
 જો છે. હરિ ભજ્યા વિના હાણુરે, મં ૧ ભજન કરો તો ભય મટે, આ
 શબ્દ ધરજો કાન; અમર દેવને આરાધી લે સમજી ગુરૂનું સાનરે, મં ૨
 સિધિ રીતે ચાલજો બાધ. રહેવું પડમે રાન; મુત્રા પછી નથી મારવું,
 વાંસે સમાં કરે સ્નાનરે, મં રાજ પશ્ચિત પામીયો, જીવનપતિ ભગવાન;

જોવિંદ કહે જાનરે, મં ૪ પ્રેમના પદને પા-
તું, મેલી છે મનની તાણુ; ભોળે ભગત કહે ગુર પ્રતાપે, ભોળી છે
મનવાણુરે મં ૫

આખખો ૩૫.

આ સંસાર છે ખારોરે, પ્રભુ તમે પાર ઉતારો-ટેક જમણા માંહી
લુહ્યો ભમે છે, હુપદ કરીને હાર્યોરે. મથુરાં નગર મહાવજીએ જઈ,
મામાને મારો રે આ સં ૧ અમરીખ કારણ અવતરીને, ત્રીલોચન તા-
ર્યો; અલ્યાની સદ્ગત થઈ. તેનો શાપ નિવાર્યોરે. આ સં ૨ ભવસાગર
ભરપુર ભર્યો છે, તે નિશ્ચે છે ખારો; ભોળે ભગત કહે ગુર પ્રતાપે,
ઉત્તરશો ખારોરે. આ સં ૩

આખખો ૩૬.

રાવણનું અધુધ છે પાણીરે જોલે વેણુ અલકારનાં આણી-ટેક જોખે
જેડી જોલે મંદોદરી, રાવણની પટરાણી; જંને સમરીએ પાર ઉતરીશું,
શીદ સાંચો રાણીરે. રાવણુ ૧ સાવ સોતાનો મૃગ બનાવ્યો, વાત શીતવા-
ન અવનમણી; ધનુષ્ય લઈને સમજી દોડ્યા, તીર મારયું તાણીરે. રાવણુ ૨
જાવન બખરને ચોરાશો ચોટાં, બાર મેઘ બરે પાણી; અલેક ધરીંગ
આવી કરીને, કરી નાખ્યુ ધુળ ધાણીરે, રાવણુ ૩ ચૌદ ચોકડીતુ રાજ
આલ્યું ગયું, કહેવા ન રહ્યુ કાણી; ભોળે ભગત કહે પ્રભુ બજીલો, દોહાલો
છે દરવાણીરે રાવણુ ૪

આખખો ૩૭.

આ તન સુખ ધુમરની એલીરે, જરર જવું મમતા માયા મેલી;
ખાઓ પીઓ ધન વાપરો, ખુબ મચી ખેતી; માયાપ એના બેસી રહ્યાને,
હાલ્યા ગયા બેલીરે આં ૧ ધરની સ્ત્રીએ ધાધો કર્યો, એને વાત પુ-
છવા વેતી; સાચુ સધાયું તમે કહેતા જાને આલી માયા ક્યાં મેલીરે. આં ૨
આ ધરમાયી તારા ઉભરાઈ જાસે, એની વાર કરજો વેતી; ભોળે ભગત
કહે પ્રભુ ભજ્યા વિના, રસ જાસે રેલીરે, આં ૩

આખખો ૩૮

મનતો કરે છે મદાતુરે, હરીનું મનન નથી થાતું--ટેક પાંચ
 ૧૩ રાખું, રંગે રાતું ગાતું; જમનારો કોઈ જીવશે નહીં એતો કાલે રહ્યો
 જાતુરે. મન. ૧ નીલા સરખી નદી ખનાવી નીત તેમાં નાતું એમાંતો કાંઈ
 નહીં વળે. હજી નહીં કાતુરે. મન. ૨ ધંધામાં મુરખો ધ્યાન ધરેછે, ને ધર્મ
 નથી થાતું; આગળ જીવ આંધુડા ઝેરશે, બેજી નથી બાતુરે. મન. ૩ ચો-
 વદશે જીવ ચંચળ ફરેછે, ઝડીને જાતુ બોળે બગત કહે ગુરૂ પ્રતાપે, એની
 આગળછે વાંતુરે. મન. ૪

પદ ૩૯

ગરજમાં ગુણ ગોચીદના ગાતો નિરંતર લેને નામ; ઉદરસાંધી અવ-
 તરેને હવે, કુડા કરે છે કામ; આતમ ધાની આપનું ખોળુરે, રતન લઈ
 રાખમાં રાંખું ૧ આવ્યોતો ત્યારે શી રિદ્ધિ લાવ્યો જાઈશ પાછો વળી
 ન્તેય; હું ને ગરૂ તરી હરીને જોઠો, ખરી કમાણી ખોય; ફાગડ મન થું ર-
 હ્યો છે કુલીરે, ગયા દુબજયામાં કુલી. ૨ ગાર તાર તમે માં કરો પ્રાણી,
 ગાં કરો તાણુમ તાણું; કુડુંગ ગળી જે કુડવા લાગ્યું. દેહી જાશે સમશાણ;
 માટી ભેળી માટી ભગશે, કર્યાં ભોગવ્યાં પડશે. ૩ નામ ધરું તે
 પડશે, રહેવાનું નથી કાંય; ભોળે બગત કહે બલો થઇને મુરખ સન-
 મનમાંજ; એમ કરતાં ગુરૂને શરણે આવેરે, તો ઝપાટો જમનો નાંચે. ૪

ત્રીજીવન કૃત આખખો

આખખો ૪૦

પ્રીને પ્રેમ ખડગ કર લઇને, ચાલો સુરવીર હરીજન થઇ--ટેક જયારે
 ત્યારે એકવાર અરે. મરવાનું છે રહી; મોજ માણુશો તોપણ મરવું, કાયા
 મુખ જન કહીરે; પ્રી. ૧ કુંગર જોટલી દોલત હોય પણ, સાથે ન આવે
 જઈ; અગા રેતાં ગાત પિતા સુત. મામા મારી રહ્યો. પ્રીત ૨ જખ
 મારતા ગયા જીવાનો, મંદાર મેડી ન રહી; કરમીમાં ખપી રજ્ય કુકર્મ, કા-
 લી ફજોળી થઇરે. પ્રી. ૩ પાપ પોટલો માથે મુકી, ચાલ્યા સાથે લઇ; જ-
 ગદુનોના ઝેર બંધની, શીક્ષા મુદાએ સહીરે. પ્રી. ૪ કાંઈ ન માણ્યું કશું ન

ભાર નહી; કહે ત્રીભૂવન હરીને બળ્યા, વની ઝોળે અયુધ્ય
પ્રી ૫

આખખો ૪૧

શુરો રહે નહી છોતોરે, પાવૈયાને નહી ચડે પાનો—ટેક આલ્યા કરના
આ સંસારે, તણગાર તોફાનો; ચાર દિવસના મેમાનો સૌ, બચે નહી જાગ-
લાનો. શું. ૧ અમરપટો કાંઈએ નહી આલ્યો, આંહી અચળ રહ્યાનો; લક્ષા-
ધિપતિ પશુ નથી લાવ્યા પ્રભૂ તણે પરવાનો. શું. ૨ હોળી ખડકી માંહી
ખાખકે આખ્યા પાડવા ઉધાનો; સુખ પામવા આજસુધે અંતે ખાય ઉપાનોરે
શું. ૩ જાવ જન્મ ગાથા કુટોમાં, મરણીઓ મુરખાનો કહે ત્રીભૂવન હરિ જ
જે તે, નિરધન તોય ન નાનોરે. શું. ૪

આખખો ૪૨.

જીવડો અનીતી અબ્યાસીરે, નાંખે નિજ ગળામાં ફાંસી—ટેક આપ
તણું પશુ અહિત ઇચ્છે, થાય નરકવાસી; એજે આયુધ્ય ગુમાવે, ખુવે દે
હ ખાશી; જીવ. ૧ પાપ કરી કરી પેટ ભરેને, બજે ન અવીનાશી; લ
ખ ચોરાશીમાં ફરવું, તે બૂત નહીં બાસીરે જીવ. ૨ નારી નાણા માંહી
૧, ઉર રહે ઉદારી; કજીઆથી કાયર નહીં થાયે, કેવળ કંકાશીરે.
૧. ૩ હાથો લાધને પડે કુવામાં, હાથે કરે હાંશી; બળતી ચેહમાં પડી
બરાડે, નહી શકે નાશીરે. જીવ. ૪ નીતિ રાખી બજે નાથને, તજે સં
ગ રાશી; કહે ત્રીભૂવન તે જીવડો તો, ટાળે જન્મ ફાંસીરે. જીવ. ૫

આખખો ૪૩.

રહેશે સગાં કુટુંબી રોતારે, જીવું જનને હાથે જોતાં—ટેક ચાર દી
વસમાં જીવું સમુજું, જાણે જન્મ્યાં નોતાં; આણાંને પરીઆણાં સધળાં, પં
૩ પડે પોતારે. રહે. ૧ ગાંઠ તણી કાંઈ મુડી ગુમાવી, ગરવે ખાતાં ગો
થાં; વેદ તણાં જરી બેદ ન સગળે, પાખડનાં બણે પોથારે. રહે. ૨ કામ
કોંધનો કેદ કરીને, રાતાં માતાં હોતાં; મદમાં મરડતાં ચાલીને, ખાલી આ
યુધ્ય ખોતારે, રહે. ૩ કહે ત્રીભૂવન સંત પ્રતાપે, સાહેબ સામું જોતાં; આ
નંદ ધેન ચડ્યુ રહે અહોનીશ, પ્રભૂમાં જીવ પરોતારે. ૪

આખખો ૪૬:

માથે મોત નોગત ગરગડી, બાવે ભગવત બાળે સદા—ટેક. હર
મીમાં ખપી કરે કુકમો, રાજ થાય લડી; બકવા કરતો ફરે, માવા માજમ
ચડીરે માથે. ૧ મોટપ ધરી આલે મરડાતો, ડોળે પંચમાં પડી; સાચાં
ખોટાં તુતો ચક્રવે, ખતાવે અક્ષત ખડીરે. માથે. ૨ જનન કરે પૈસાતું
જાડું, કરે ન પુન્ય દમડી; ખોટી મોટાઈમાં ખરચે, સગરે ન રામ ઘડીરે
દારા દામ તણી વાતોમાં, જાય કાઢતો હડી; તમામ ખટખટ રાજી રામ ન
જ, ત્રીજીવન કહું છું લડીરે. માથે. ૪

આખખો ૪૫.

માથે મોત નોગત ગરગડી, સુરખતી આંખ નહી ઉઘડી—ટેક. હર
મીમાં ખપી કરે કુકમો, રાજ થાય લડી; બકવા કરતો ફરે, માવા માજમ
ચડીરે માથે. ૧ મોટપ ધરી આલે મરડાતો, ડોળે પંચમાં પડી; સાચાં
ખોટાં તુતો ચક્રવે, ખતાવે અક્ષત ખડીરે. માથે. ૨ જનન કરે પૈસાતું
જાડું, કરે ન પુન્ય દમડી; ખોટી મોટાઈમાં ખરચે, સગરે ન રામ ઘડીરે
દારા દામ તણી વાતોમાં, જાય કાઢતો હડી; તમામ ખટખટ રાજી રામ ન
જ, ત્રીજીવન કહું છું લડીરે. માથે. ૪

આખખો ૪૬

શઠને કેમ સુઝે સુગતીરે. એને પામવા અધમ ગતી—ટેક. બ્રહ્મા
વિષ્ણુ શિવ જનક વીદેહી, શુક સનકાદીક જતી; સાક્ષાત વૃષદેશ દે આવી
તોય ન અમર થતીરે. શઠ. ૧ સત વચન વિશ સરખા લાગે, જ્ઞાન યથા
જ્ઞાન મતી; કામ કરેધને દામ સોધમાં, લે ન રામ ખોધ રતીરે. શઠ. ૨
એકેન તરૂંથી નર્ક વાસમાં, સુખ માંખણુ ગણતી; અંગપતંગ દીપકમાં હોમે,
સુખો મુખી મતીરે. શઠ. ૩ રાસબ રાખ વિશે આળોટે, મહીપી શાદવ સહી;
નાતું નિર્મળ નદીના જળમાં, તને ગમે નહી રતી. શઠ. ૪ ગૌરતન વળગી
દુષ મહે નહી, ધતડી રૂધીર પીતી; ત્રિજીવન મનુષ્યા દેહ મળ્યો પણુ, કરી
ન હરી પ્રીતીરે. શઠ ૫

આખખો ૪૭

જેનાં સાંતા સુખડારે તેને સમાન દુખડાં—ટેક.

મેનાં પોપટ, નાદિન યમ કુકડાં; કોય દિન કોટી કિંકર પાસે, કે
કરકે કુકડારે; જેનાં ૧ કોય દિન શ્રેષ્ઠ મળેછે સુખડા; કે ઇદીન સીત કુકડા
કોય દિન પુષ્કળ પૈસા પાસે, કોય દિન એક દુકડારે. જેનાં ૨ કોય દિન
કંચન લોટાકરમાં; કોય દિન ટુંટા તુળડાં; કોઇ દિન બંગલા મળે બેસવા,
કોય દિન જીર્ણ સુખડારે. જેનાં ૩ કોય દિન વસ્ત્ર વિનાના પ્રતા, કોય
દિન કસળી લુગડા; કહે ત્રિભુવન રહે સંતોષી, એહ નશીબ ઉપડ્યાં. જેનાં ૪

આખખો ૪૮.

આવો આવો લાઇએ લાવોરે, મહેનત નથી બજવામાં આવો. ફાકટ
જગતમાં ફાંફાં મારો, ફંદ કરે નહીં શાવો; રસ ભરી હરિ શેરડીને મુકી,
શીદને છોતા આવોરે. આવો ૧. નારીના ગુણ ગાન કરો કેમ, ગમે ન
ગાવિંદ આવો; રમત થવા માતાના પયથી, અગ્ન ગળે શીદ ધાવોરે.
આવો ૨. જોઈ બજે તેનો છે ભગવત, નથી કોઇનો દાવો; એમ જાણીને
ત્રિભુવન જગમાં, હરિ રસ પીવો પાવોરે. આવો ૩.

આખખો ૪૯.

હરિ બજનથી ખસોરે પારસ પથ્થર ઉપર ધસ્યો—ટેક. જાળમચ્યાં
રીને દેખી, હીજડા પેઠે હસ્યો; ખરી વાતમાં જોઈ જણાશે, જાણીશ ફ-
માં ફસ્યોરે. ખુ. ૧. મુકિત પામીશ કેમ મૂરખા, મન માયા મદ ડસ્યો;
ન રાત તું શરે ડાલતો જોણે મર્ણીધર રસ્યો. ખુ. ૨ મળી મનુષ્ય દેહ
સા નહીં, કેમ વિચાર કર્યો; કહે ત્રિભુવન સંત પ્રતાપે જોઈએ, રમ રમ
મ વસ્યોરે. ખુ. ૩.

આખખો ૫૦.

ખાંતે રાગ ધણી ખેળેરે, ફરી જગ ફરી ફેળે—ટેક. હાથે ફરીને
હેડમાં પડીને, શીદ ઉપાડો ખેળે; મનુષ્ય દેહ મળ્યો છે મોલો, માણો હરિથી
ખેળેરે. ખાંતે ૧. જાણી જાણેરો રાગ આસાદવજ, સંસાર રૂપ સોળે; ધરિ

નારે મિલ્યાં, સાવધાન રહેજો.

મોક્ષ, જન્મીત થઈને જો; કામ કેવળ મદ લો. જો, ૬

નહી કાળેરે ખાતે, ૩ કામધેનુ વિધાને કળથી, હાપણુ દુષ્કરે દોળે; ૪
યજ્ઞ મર્ધ ધર સમ રાખીને, રાંધે થઈ નવ રાંધેરે. ખાતે. ૪. શુદ્ધ કરે
નહીં સરોવર. હરે ન મળા હોળ; ત્રિશુવન કહે ભક્તિ નદી જળથી, જળ
મન મેલું ધાળે. ખાતે. ૫.

આખખો. ૫૧.

જે ધડી કરે. જ્ઞાન નાતોરે, અસ્થાયી કાયા છે આતો - ૨૬ અજ
બાણી રહે ન બાણુ; કાળ બાધાને ખાતો; જોતા જોતામાં જીવુ છે, તોય
નથી મદ માતોરે. જે. ધડી ૧ કોડી કોડી રોજ કરડતાં, કાળ કમળ ન કાતો
બજા જુગાને લેછે ભરખી, નથી રાખતો નાતોરે. જે ધડી. ૨ બાજી ખોટી
બધા જગતની. ખોટો ખેલ દેખાતો માત તાત સુઝી સરવે, ખોટાં જગતની
ખાતોરે. જે ધડી ૩ જરા વારમાં જીવ ઝડપશે જગતો; રાગ ભજન વિષ્ણુ
અંતર થાતા, અંત સમે ઉપાતોરે. જે ધડી તજી મલીન માયા સમજ્યો
કે, જ્ઞાની એજ મણીતો. જન્મ થતાં જેજે ભાગી છુટે મણીધ- એકી
મનમાંતોરે જે ૫ મન પતંગ અજ્ઞાન વિટાળે. આમ તેમ અજ્ઞાત
સાંત પવનથી ત્રિશુવન, અજ્ઞા મગન ચડી જોતોરે. જે ૬

આખખો. ૫૨.

રામ રૂપ સુખ કરજડી છુટીરે, પીઓજ સંતોષ પ્રમ રસમાં ધુટી
મોક્ષ થવાનો એ ઉપાય, એવણુ નથી એકે; વેદ પુરાણુ તે છે એમજ
કરો વિચાર વિવેકેરે, રામ ૧ મોધામાં મોધી એ વસ્તુ, નાણે નહીં મળે
સંતોષેયા સહજ મળે છે, તનમાં દાઢક વળેરે, રામ ૨ હીરા માણેકથી
પણુ મોંધી, કરોડ મણી કીમતી; ચીર કાપી ધરીએ કઠી સામુ તોય વૃક્ષ-
ના થતી રામ ૩ રંગ રંગા આનંદ રહે પસરી, શોક જતો સટકી; ત્રિશુ-
વન અંત શુદ્ધ થઈ જતું, જતો ન જીવ ફટકીરે રામ ૪

સમાપ્ત.

૪૧

ચાળ

જોખતો ભાવરા ધડો જુડારે, મેલા અંતર.

નમો, વળી ખેતર કુંડા, જોની વાસે ધાય તપ.

જોખના જુડારે ભે. ૧ ત્રાપિયા સારત્રાશુ કરેને વળી, કામ કા

ધન કુત્રા દેશી દેશમાં કરે જમ મુલકમાં મુડારે. સી. ૩. ગામ અથ

ચાકરી કરે જો સેર સળે અન કુંડા; જોખો ભગત કહે કમની કોડી

વલુ મુડારે. ભે. ૩.

ચાળખો ૫.

જોખસો જગતમાં જાવારે, ધર્યા ભેખ ધુતીને ખાલ. ૨૬. જ્યાં પ્રેમદા :

પાણી ભરે, ત્યાં જય નિતનિત નહાવા ; રાંટી છાંડી નરનો નાર ધેર મ

ત્યારે જાવોજી બેસે જાવારે, ૧. લોકના છોકરાને તેડી રંગાડે. વળી પરા

પ્રીત થાવા; અહરથની સ્ત્રી રીસાછ જય ત્યારે, જાવોજી જલ્લ મનાવારે. ૨

કુપ કરે ને ભાવે ધ્યાન ધરે, જોખા લોકને ભરમાવા; જોખો ભગત કહે

ભાવેશુ શેવે જોને, જમપુરીએ જવારે. ૩.

ચાળખો ૬.

ભરમાવી દુનીયા જોખીરે, જાવો ચાલ્યો ભભુતી ચોળી. ૨૬. જોખ

ધાગાને વળી ચીડી કરીને, આપે ગુલુકારી ગોળી; જીવરે હલુત

આણે જમ ભીન કાકર કોળીરે. ભ. ૧. નિત નિત દરશનનિગ

આવે ત્રિયા ટોળી; માઈ માઈ કરીને જાવો જોલાવે હોય કામગી હોળી;

સધજા શીખ્ય જોખા કરી ખાઈ ખીર ખાંડને પોળી; જોખો ભગત કહે

ભાવમારમાં, જોખો જોખીરે. ભ. ૩.

ચાળખો ૭.

મુરખો રંગ રંગી કમાણોરે માથે મેલશે મોટા પાણો. ૨૬. ધાઈ ધુતીને

ધન ભેજુ કીધુ, ને કોટી ધવજ કહેવાણો; પુન્યને નામે જાણે ન વાપરયા,

અધવચથી લુટાણોરે. મુર. ૧ ભર્યાં કોહર તારા ધર્યા રહેશે, ન આવે જોક

સથે હણો; મસાણુની રાખમાં રોળાઈ, ગયા કૈક કાણુ રંકને રાણોરે.

જગતના આખખા

આખખો ૧.

પ્રાણીઆ બજી લેને કિરતાર, આનો સ્વપ્ન છે સુસાર. રેક,
દોષનને માલ ખખનો, પુત્ર અને પરિવાર; તે તો તજી તમે જાશો એકલા
જા જગના મારરે. પ્રા. ૧. કચ્છી મેડીને એજગ અરખા, ગોખ તણા નહી
છતપતિનો ચાલ્યા ગયા, તેનાં જાંધ્યા રહ્યાછે ધરમારરે. પ્રા. ૨.
કુલડાં ફરફરેને હુંડે શ્રીફળ ચાર, હીક કરી એને હાહીમાં બાલ્યોપણી
કુડે પડે પોકારરે પ્રા. ૩ એજ તળાઇ વિના સૂતો નહી ને કરતો કુનર, હજાર
ખોરી ખોરી તને જાગશે જેમ લોટું ગાજે લુહારરે. પ્રા. ૪. સમથાન જઈને
એહ ખડકી ઉપર દાદનો ભાર, અગ્ની મુકીને અજગા રહેશે, અંગે ઝરે
અંગારરે પ્રા. ૫ સ્નાન કર્યા સૌ ચાલીઆ, મળી નર સઘવાને નાર; ભોળો
જગત કહે દશ દહાદા રોઇને, વળતી મુક્યો વિસારરે. પ્રા. ૬.

આખખો ૨.

જીવને શ્વાસતણી સગાઇ, ધરમા ઘડી ન રાખે ભાઇ. બાપ કહે છે
ખેટો અમારો, માતા મગજ માઇ; બેની કહેછે જાંધવ અમારે, બીડ પડત્યારે
ભાઇરે જી, ૧. લીપ્યું ગુપ્તું આંગણુને, કાઢ્યા વેળા ધઇ; અડશો માં તમે
અભડશો એમ લોક કરે ચતુરાઇરે. જી. ૨. ધરતી નારી ઘડીન મુકે, અને
જાગતી રહી; ભોળો જગત કહે કંઈ વળાવી તરત જીજીને જઇરે. જી ૩

આખખો ૩.

દેશિ સંગતણી લાવીરે, ભેળાં ફરે ખાવોને ખાવી; રેક. મોટાં કપાળે
દીકાં કરે વળી ટોપી પટકાની; કંયો ને ખલતો ગાળા ગળામાં, કાંતે મુક
પટકાવીરે, દે ૧. સંત રોવામાં સુખ ધણુ ને કરે સેવા મન ભાવી; તન
મન ધન સોપે એ સંતને પ્રીતીઓ લગાવીરે. દે. ૨. એવું એવું જ્ઞાન દિગ્ધે,
જકુ હેને બેલાવી; ભોળો જગત કહે સખ્યા આદુમાં, ભેળે જગતીરે. ૩.

